

Dlaczego część ludzi nie ma pracy?

Materiał przygotowany przez Fundację Warszawski Instytut Bankowości w ramach projektu wspierającego wdrażanie przedmiotu biznes i zarządzanie z wykorzystaniem materiałów projektu „Porwani przez Ekonomię”

www.PorwaniPrzezEkonomie.pl

Projekt

PorwaniPrzezEkonomie.pl

Organizatorzy

prof.
Witold
Orłowski

Patronat instytucjonalny

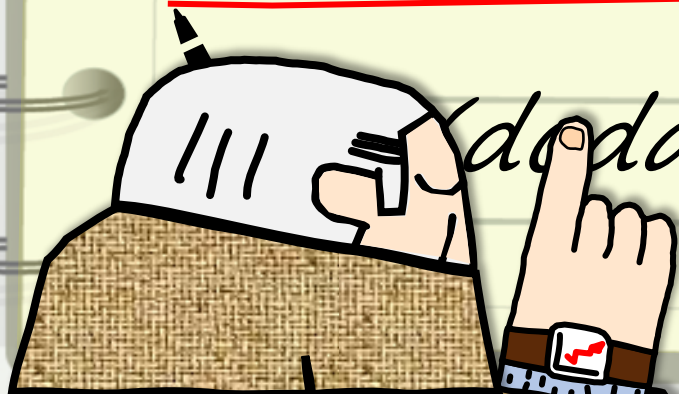
Partner Generalny

Zeznania o pracy, dochodach i emeryturze

Przestuchanie nr 9:

Dlaczego część ludzi nie
ma pracy?

(dodatkowe materiały od Profesora)

Gospodarce rynkowej towarzyszy bezrobocie...

- ✓ **Bezrobocie** występuje we wszystkich gospodarkach rynkowych.
- ✓ Część ludzi poszukuje pracy i nie może jej znaleźć: miejsc pracy jest mniej niż chętnych.
- ✓ Liczbę osób, które chcą pracować, nazywamy **podażą pracy**. Jest to suma pracujących i bezrobotnych. W Polsce podaż pracy to blisko 70% osób w wieku 15-64 lata.
- ✓ Skalę bezrobocia mierzymy wskaźnikiem **stopy bezrobocia**.

$$\text{Stopa bezrobocia} = \frac{\text{Liczba bezrobotnych}}{\text{Podaż pracy}}$$

- ✓ Dla ekonomistów jest to jedna z najważniejszych informacji o stanie gospodarki. Im stopa niższa, tym oczywiście lepiej. Stopa bezrobocia poniżej 3% uważana jest za bardzo niską.

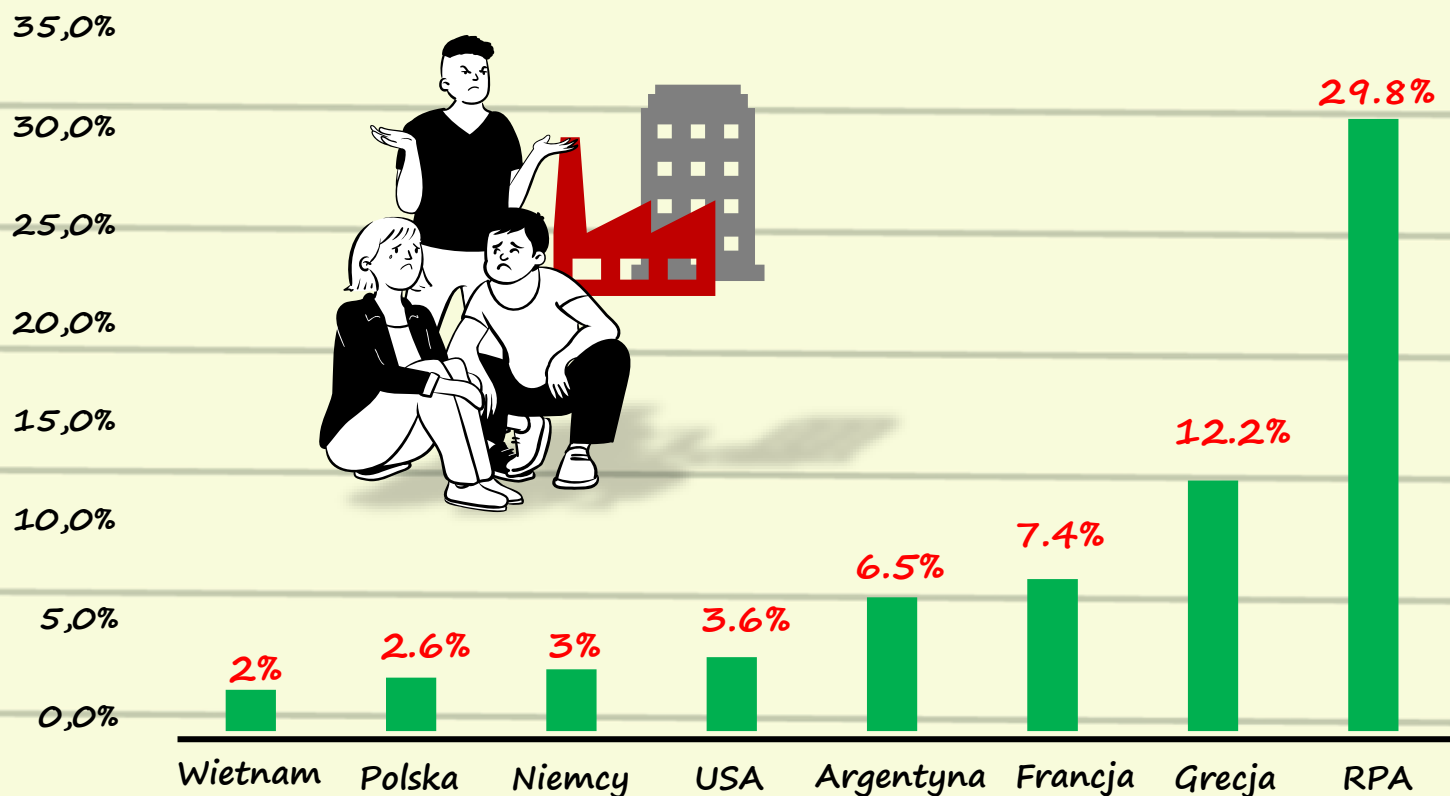
Gospodarce rynkowej towarzyszy bezrobocie...

✓ W niektórych krajach stopa bezrobocia jest niska (2-3%), ale w niektórych sięga nawet 25-35%.

✓ Nie ma to wiele wspólnego z poziomem rozwoju, wysokie bezrobocie bywa i w krajach bardzo zamożnych.

✓ Bezrobocie mówi nam raczej o stanie gospodarki, a nie o poziomie rozwoju.

Stopa bezrobocia w niektórych krajach w roku 2021

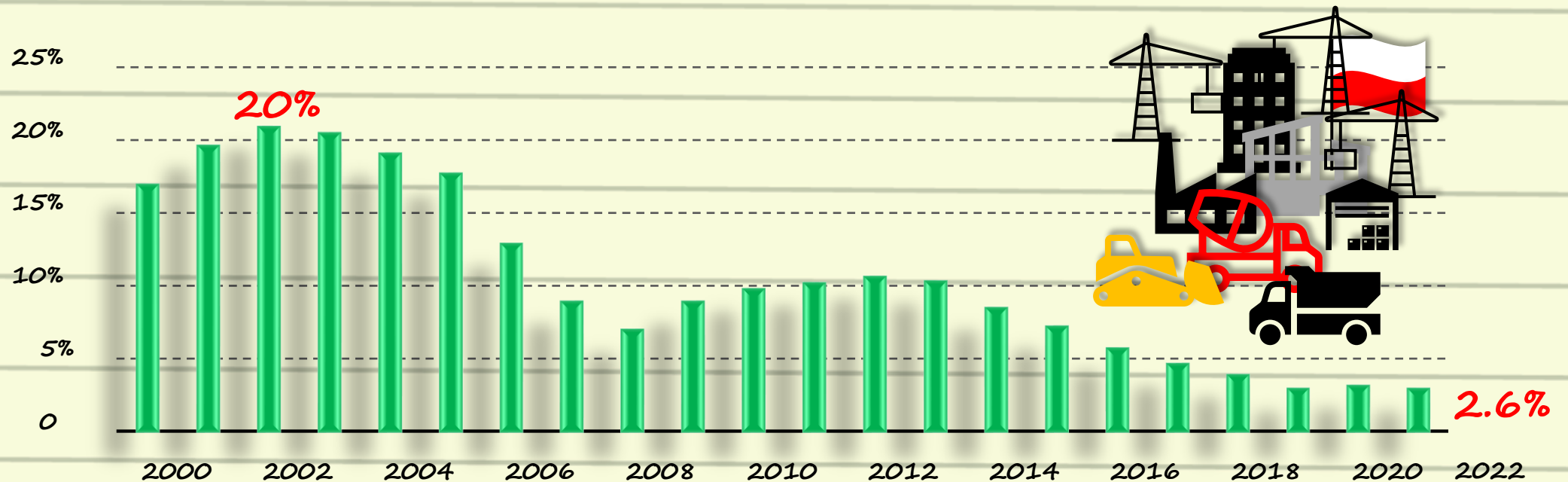

Źródło danych: Bank Światowy

Trwały rozwój pomaga zwalczyć bezrobocie

- ✓ W Polsce mieliśmy kiedyś bardzo wysokie bezrobocie, przekraczające 20%.
- ✓ Dzięki wielu latom wzrostu gospodarczego coraz więcej ludzi znalazło pracę i obecnie bezrobocie wynosi tylko 2.6% (choć zarejestrowanych jako bezrobotni jest więcej).

Stopa bezrobocia w Polsce w latach 2000-2022

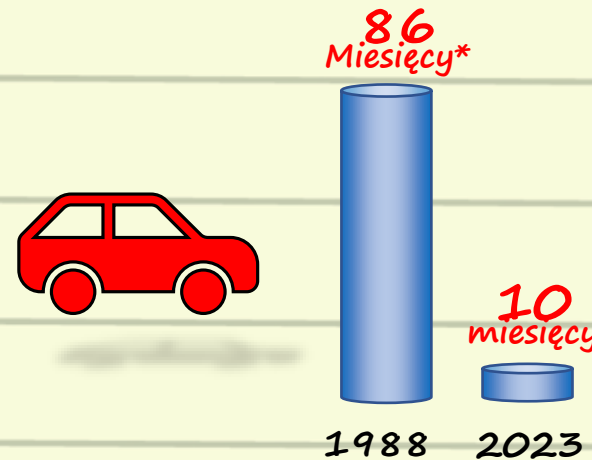

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Za czasów centralnego planowania nie było bezrobocia... ale nie było też towarów

- ✓ Do roku 1989 w Polsce obowiązywał system centralnego planowania gospodarki.
- ✓ Brakowało wszystkiego – a więc także pracowników, nie było bezrobocia. Ale pensje były żałosne.
- ✓ Reformy wolnorynkowe przyniosły bezrobocie, ale także wzrost płac i poziomu życia.

Ile miesięcy pracy było potrzebne w Polsce na zakup średniej klasy samochodu?

* Uwaga: w 1988 trzeba jeszcze było kilka lat czekać w kolejce!

Średnia płaca w Polsce według kursu rynkowego waluty była odpowiednikiem:

- w roku 1988: 2% płacy niemieckiej
- w roku 2023: 40% płacy niemieckiej

Rynek pracy wyznacza jej cenę...

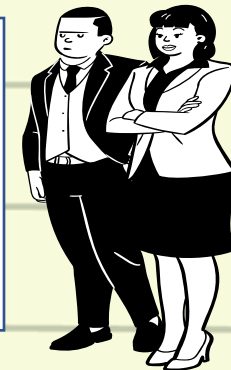
Na rynku pracy spotyka się podaż pracy z popytem na pracę.
Zarówno popyt, jak i podaż zależą od oferowanych płac.

Podaż pracy:
wszyscy szukający pracy

Przeciętna cena pracy
w gospodarce =

Płaca

Popyt na pracę:
miejsca pracy oferowane
przez pracodawców

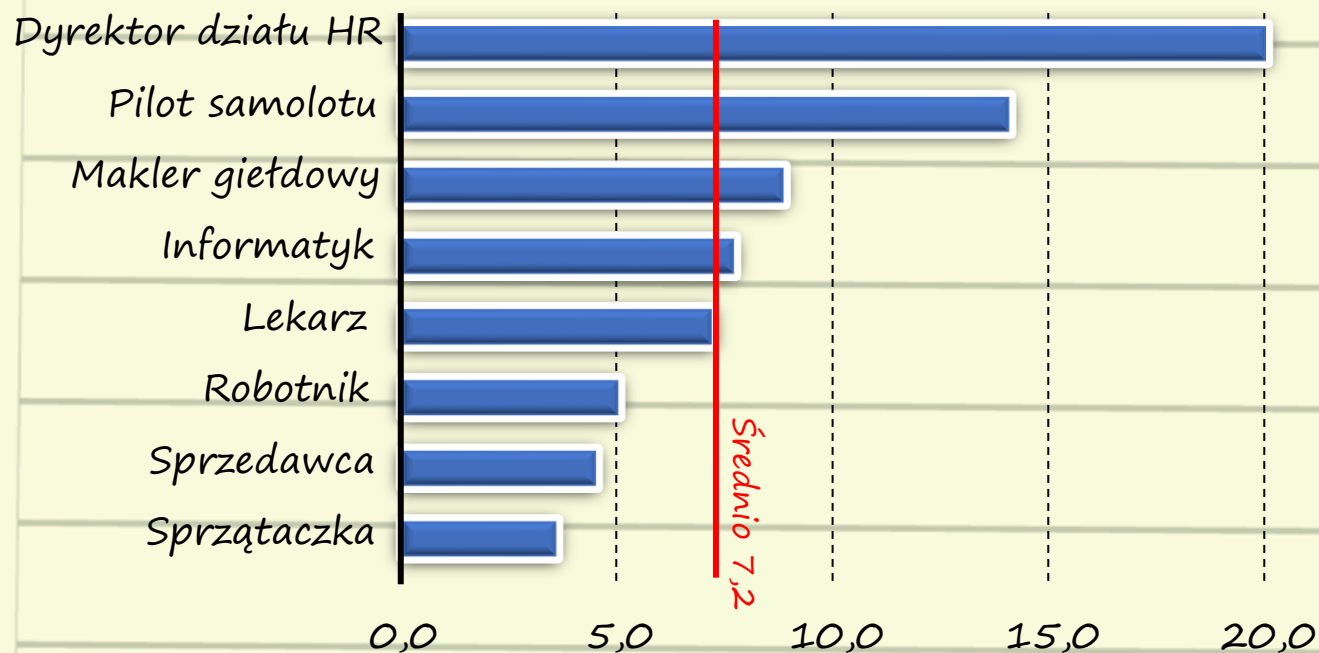
Przy obowiązującej płacy, podaż pracy wcale nie musi być równa popytowi na pracę.
Jeśli podaż pracy jest **większa** od popytu na pracę płaca **spada** (podaż spada, popyt rośnie).
Jeśli podaż pracy jest **mniejsza** od popytu na pracę płaca **rośnie** (podaż rośnie, popyt spada).

W końcu na rynku teoretycznie kształtuje się płaca, przy której popyt i podaż pracy się **zrównują**.

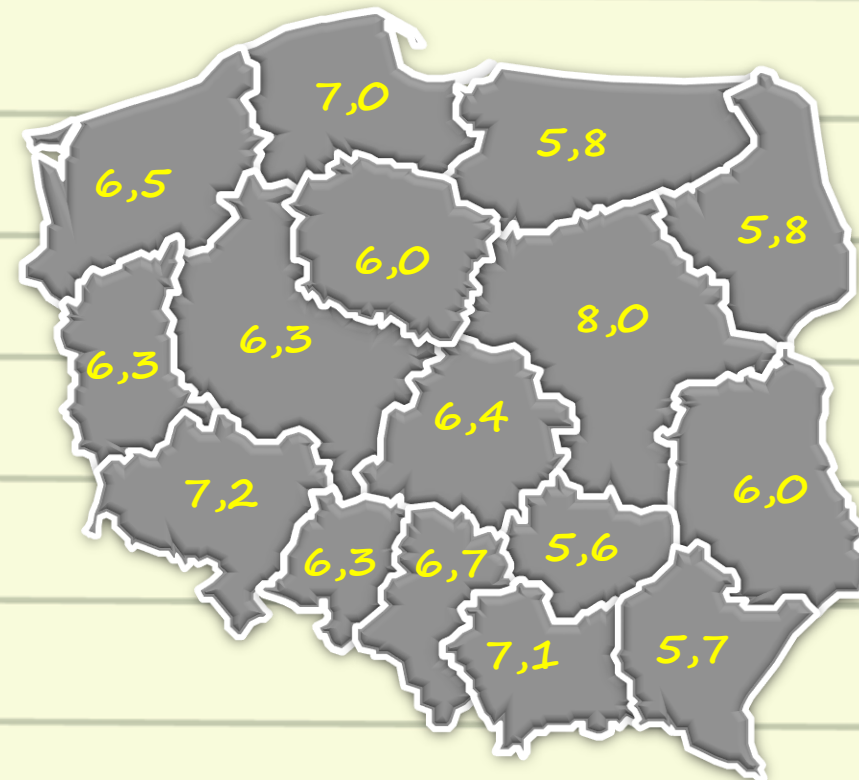
Oczywiście jedna przeciętna płaca w kraju nie oznacza, że wszyscy dostają równe płace...

Płace w Polsce w styczniu 2023 (tys. zł)

Według stanowisk

Według województw

Źródło danych: wynagrodzenia.pl (Sedlak & Sedlak)

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Płaca wyznaczona na rynku pracy nie oznacza, że nie ma bezrobocia

Wyznaczona na rynku pracy płaca powinna zrównywać popyt z podażą.

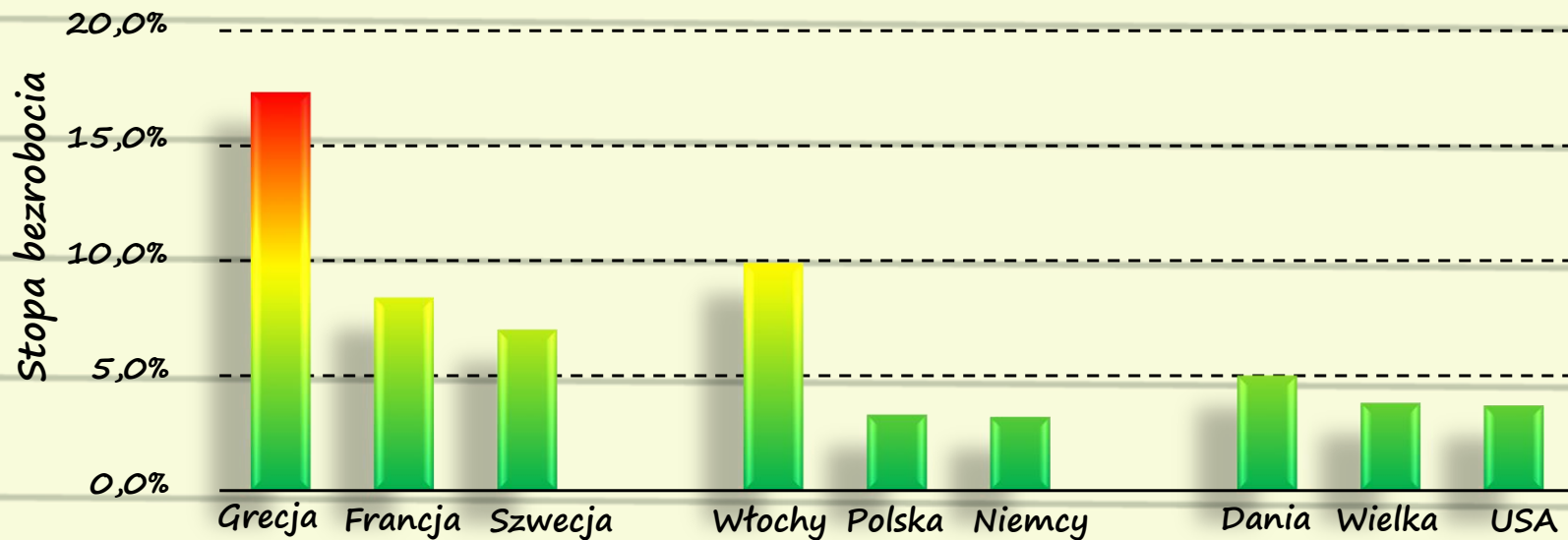
Tak się jednak **nie dzieje**, bo:

- Zawsze mamy niewielkie bezrobocie związane np. z tym, że **ludzie zmieniają pracę**.
- **Płace nie są w pełni elastyczne** (łatwiej je podnieść, niż obniżyć), związki zawodowe dobrze chronią pracujących przed obniżką płac, nawet jeśli sytuacja tego wymaga.
- Zmiany płacy wpływają na popyt na pracę i podaż pracy, ale często **niezbyt szybko**.
- Podaż pracy może **nie pasować** do popytu – np. chętni do pracy mogą nie mieć takich kwalifikacji, jakich poszukują pracodawcy (tzw. bezrobocie strukturalne).
- **Regulacje rynku pracy** mogą utrudniać dopasowanie popytu do podaży.

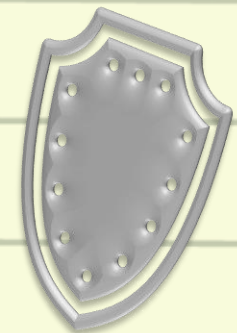
Efekt: w gospodarkach rynkowych zawsze mamy do czynienia z bezrobociem

Paradoksy rynku pracy

- ✓ Ochrona pracownika przed zwolnieniem jest w jego interesie... *...ale zbyt wysoki poziom ochrony może utrudniać znalezienie nowej pracy.*
- ✓ Wysoki poziom płacy minimalnej jest w interesie pracownika... *...ale zbyt wysoki poziom ochrony może utrudniać znalezienie nowej pracy.*
- ✓ Wysoki zasięg dla bezrobotnych dobrze chroni pracownika...

Czy wysoki poziom ochrony pracownika zapewnia niskie bezrobocie?

Elastyczność rynku pracy:

NISKA

ŚREDNIA

WYSOKA

Ochrona pracownika:

WYSOKA

ŚREDNIA

NISKA

Źródła danych: Bank Światowy, Lithuania Free Market Institute

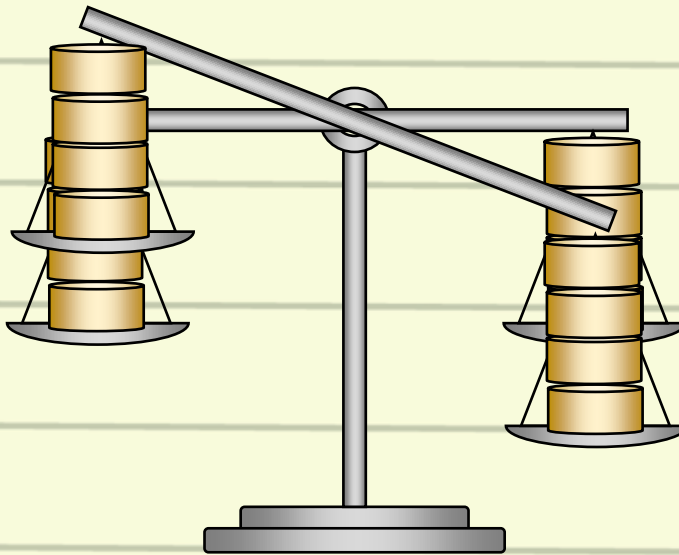
Czy umowy śmieciowe to dobre rozwiązanie?

Tzw. umowy śmieciowe to nieco fikcyjnie zawierane umowy na krótki czas, wtedy kiedy faktycznie chodzi o normalne zatrudnienie.

Jak w każdym przypadku, są argumenty za i przeciw. Trzeba to zważyć

Argumenty za:

- Bardziej elastyczna forma pracy
- Łatwiej zawierać i rozwiązać umowę
- Pracodawca płaci niższe podatki
- Pracownik dostaje więcej na rękę

Argumenty przeciw:

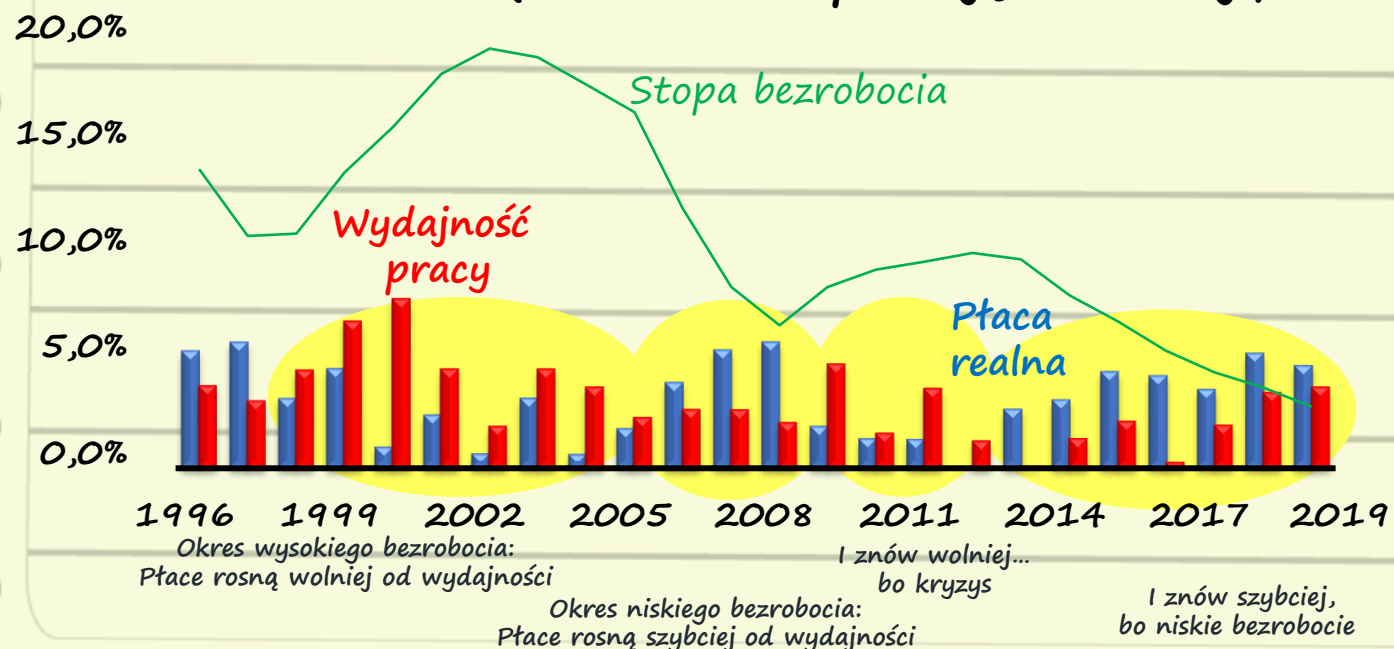
- Pracownik nie ma minimum praw
- Pracownik nie ma składek na emeryturę
- Nie opta się nikogo zatrudnić na etacie
- Pracodawca nieuczciwie konkuruje z innymi

Chyba raczej negatywy przeważają...

No to co decyduje o płacach w kraju? Wydajność pracy, czy sytuacja na rynku pracy?

I jedna, i druga odpowiedź jest poprawna. Wzrost płac na długą metę zależy od wzrostu wydajności pracy, na krótką metę od sytuacji na rynku pracy.

Wzrost wydajności pracy i wzrost płacy w Polsce,
1996-2019 (realnie, tzn. po odjęciu inflacji)

- ✓ Na długą metę płace rosną w Polsce wraz z wydajnością pracy.
- ✓ W latach 1996-2019 i realne płace, i wydajność pracy rosną w średnim tempie 3,2% na rok.
- ✓ Kiedy bezrobocie było wysokie, płace rosną wolniej od wydajności, kiedy było niskie szybciej.

Dlaczego bezrobocie nie spada nigdy do zera?

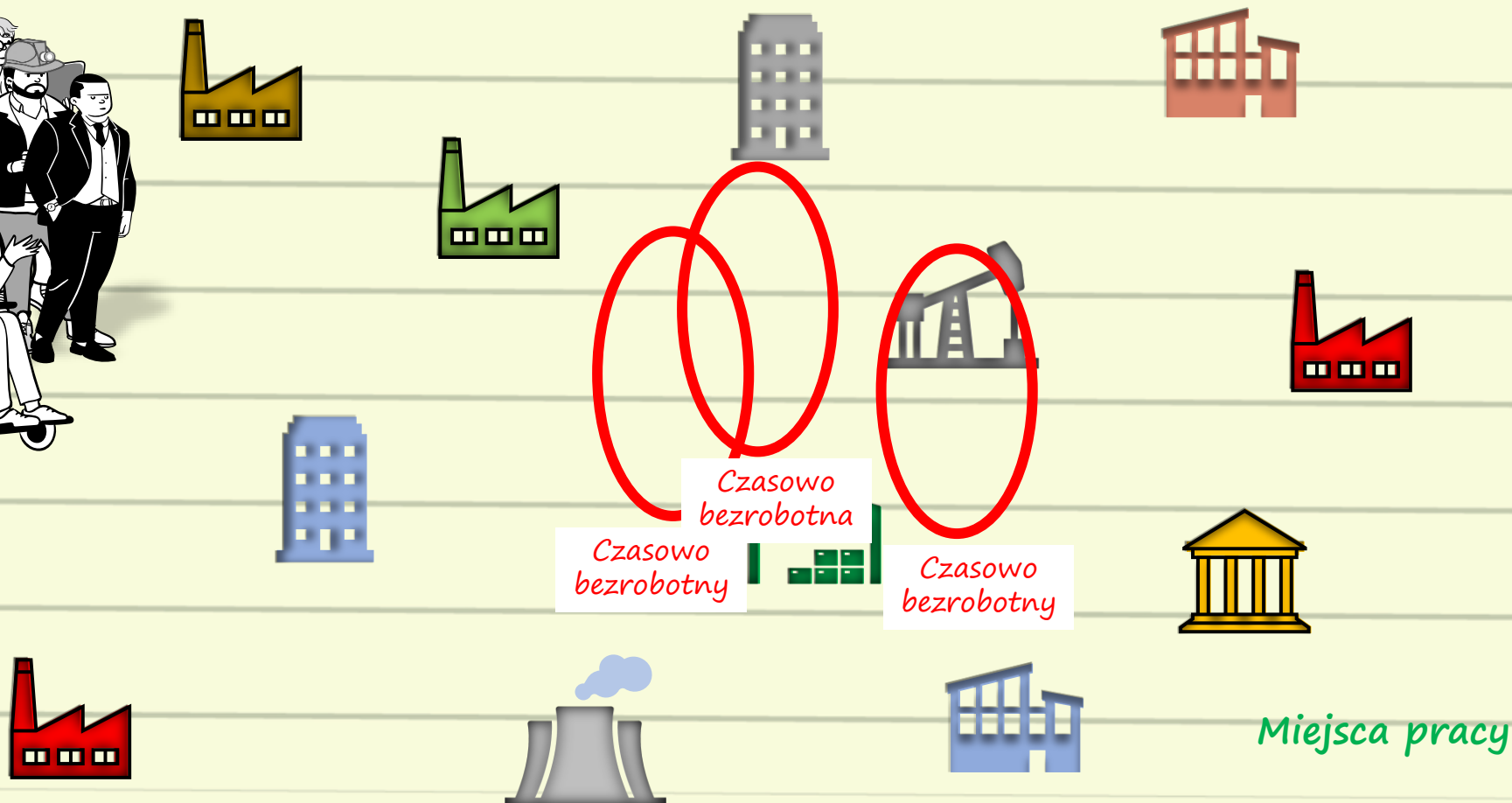
Po pierwsze, mamy zawsze tzw. **bezrobocie frykcyjne**... Wyobraźmy sobie kraj, w którym jest dostatecznie dużo miejsc pracy dla wszystkich chętnych.

Podaż pracy:
wszyscy szukający pracy

Ale przecież ludzie zmieniają pracę...
Więc w każdy momencie jest ktoś, kto akurat nie pracuje...
więc jest bezrobotny!

I to mimo że jest praca dla każdego chętnego...

Dlaczego bezrobocie nie spada nigdy do zera?

No i po drugie, możemy też mieć tzw. **bezrobocie strukturalne**... Wyobraźmy sobie znowu kraj, w którym jest dostatecznie dużo miejsc pracy dla wszystkich chętnych.

Podaż pracy:
wszyscy szukający pracy

Niestety część osób może nie mieć odpowiednich kwalifikacji... więc pozostają bezrobotne, choć miejsca pracy czekają!

Można sobie z tym poradzić tylko pomagając im zdobyć odpowiednie kwalifikacje.

Szkolenia zawodowe

Szukamy pracowników!

Szukamy pracowników!

Szukamy pracowników!

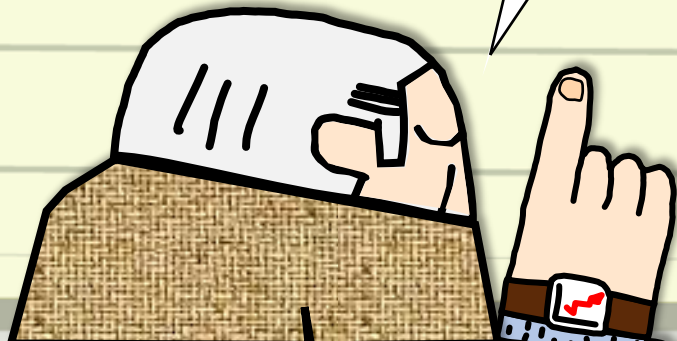
Miejsca pracy

Najważniejsze punkty do zapamiętania

- ✓ Bezrobocie występuje we wszystkich gospodarkach rynkowych. Jego skalę mierzymy wskaźnikiem stopy bezrobocia. Dla ekonomistów jest to jedna z najważniejszych informacji o stanie gospodarki.
- ✓ Na rynku pracy spotyka się podaż pracy z popytem na pracę - i kształtuje się przeciętna płaca. Oczywiście nie oznacza to, że wszyscy dostają równe płace.
- ✓ Płaca wyznaczona na rynku pracy nie zapewnia likwidacji bezrobocia, m.in. dlatego że płace nie są w pełni elastyczne i że bezrobocie zależy od regulacji rynku pracy.
- ✓ Paradoks: efektem przesadnej ochrony pracowników może być wyższe bezrobocie.
- ✓ Wzrost płac na długą metę zależy od wzrostu wydajności pracy, ale na krótką zależy metę od sytuacji na rynku pracy.

*No dobrze, płace rosną wraz z wydajnością,
ale czy naprawdę wszyscy na tym korzystają?*

Bardzo dobre pytanie.
Dotyczy problemu podziału dochodów w
gospodarce i nierówności dochodowych.
Ale to już temat na kolejne
przesłuchanie!

Na polecenie Profesora materiały przygotował:
Witold M.Orłowski

Rysunki: Witold M.Orłowski z wykorzystaniem materiałów

Autor z wykorzystaniem ikon Microsoftt 365, Wikimedia Commons

Copyright © 2022 Witold M.Orłowski

Porwani Przez Ekonomię

PorwaniPrzezEkonomie.pl

Projekt inspirowany

Organizatorzy

prof.
Witold
Orłowski

Patronat instytucjonalny

Partner Generalny

Biznes
i zarządzanie

www.biznesizarzadzanie.pl

Serdecznie zapraszamy do projektów edukacyjnych
Fundacji Warszawski Instytut Bankowości
www.wib.org.pl

